

Duer og måger i Aalborg Kommune

Få større indsigt i fuglenes levevis
og hjælp til regulering

Indledning

En række dyr og fugle er efterhånden flyttet ind i vore byer på godt og ondt. Godt - fordi det at have nærkontakt med naturens vilde skabninger kan give mange gode og spændende oplevelser, og bringe os tættere på den natur vi er en del af. Ondt – for hvor naboskabet bliver for anmassende opstår konflikter. De store måger kan i yngletiden være yderst larmende og aggressive naboer. Den lille, ellers så charmerende, tyrkerdue kan drive en til vanvid med sin insisterende kurren lige uden for ens soveværelsesvindue i de tidlige morgentimer, og storbyens omfattende flokke af vilde tamduer kan akkumulere et helt fantastisk svineri, der hvor de yngler.

Der er af og til borgere, der henvender sig til Teknik- og Miljøforvaltningen, fordi de føler sig stærkt generet af duer eller måger på deres ejendom. Problemet er størst i Aalborg Midtby samt i Nørresundby. Problemer med de store flokke af forvildede tamduer har længe været kendt, hvorimod mågeproblematikken er af nyere dato.

Generelt er det Aalborg Kommunes politik ikke at ville regulere/bekæmpe dyr og fugle, men i enkelte tilfælde kan generne blive så store i de centrale bydele, så kommunen må gøre en undtagelse. Byrådet har i 2008 vedtaget at kommunen vil gå ind i en regulering af due- og mågebestanden i de centrale bydele, hvor duer og måger måtte være til stor gene for beboerne. Kommunen tager ikke selv initiativ til denne bekæmpelse, men vil på opfordring af en ejendoms ejer foretage en vurdering af generne og derefter få fjernet reder og æg jf. gældende lovgivning.

Aalborg Kommune har ikke lovhjemmel til at gå ind på privat ejendom og uden ejerens tilladelse foretage en regulering. Oplever man derfor som lejer, at der er et problem med duer eller måger på den ejendom man bor til leje i, eller på en naboejendom, så må man selv tage kontakt til ejeren og bede vedkommende om at tage affære. Man kan da med fordel henvise til denne Pjece/hjemmeside.

Bekæmpelse af duer, måger og reder

Regulering af måger

Har man som ejer et ønske om at få hjælp til regulering af måger på sin ejendom, kontakter man Aalborg kommune, Teknik- og Miljøforvaltningen, Park & Naturs skytte Klaus Godiksen på mobil tlf. 2520 2293. Klaus Godiksen vil så formidle kontakten videre til et godkendt skadedyrsbekæmpelsesfirma.

Regulering af måger er en gratis kommunal ydelse.

Regulering af duer

Har man som ejer et ønske om at få hjælp til regulering af duer, kontakter man også Klaus Godiksen.

Regulering af duer er også en gratis kommunal ydelse.

Der betales ikke for regulering af duereder i træer/skovområder, og der betales ikke for regulering af duer i bygninger og på lofter, hvis ejeren ikke selv har gjort, hvad der er teknisk muligt for at holde disse rum lukkede. Forsømmelser i form af manglende tagsten og knuste vinduer giver ikke ret til kommunal hjælp.

Bortfjernelse af reder

Bortfjernelse af reder på tage, lofter, gesimser og altaner sker kun, hvor man ubesværet kan skaffe sig adgang uden brug af stiger/hydrauliske lifte o.lign.

Der er ejeren af en ejendom, der er ansvarlig for, at der hos eventuelle lejere er indhentet tilladelse til at man må skaffe sig adgang gennem lejemålet til altaner, gesimser og lofter.

Der gives ikke kommunal støtte til regulering af måger og duer på/ved korn- og foderstoffirmaer.

Hvad må jeg og hvad kan jeg

Uden speciel tilladelse:

- Tænke problematikken ind allerede fra projektfasen, når der skal bygges nyt eller renoveres
- Sørge for at forhindre adgang til lofter og andre ubenyttede rum
- Bruge fysiske forhindringer som fuglepigge, net eller stålwirer
- Anvende forskellige former for fugleskræmsler
- Fjerne redemateriale fra ynglesæsonens start i februar/marts

Med tilladelse fra Skov- og Naturstyrelsen (og politiet):

- Fjernelse af æg og/eller unger
- Bortskydning af voksne fugle indenfor de pågældende arters jagttider

Stormmåger

Uønsket naboskab

Mange mennesker er ikke begejstrede for et alt for tæt naboskab med måger eller duer. Både mågerne og duerne kan være meget vedholdende i deres vokale ytringer i yngletiden. At have en tyrkerdue siddende lige uden for soveværelsevinduet, kan være en prøvelse ligesom en flok skrigende sølvmåger kan overdøve næsten alt. Dertil kommer at sølvmåge, stormmåge og tamdue lokalt kan lave en del svineri i form af ekskrementer og for mågernes vedkommende gylp og rester af føde.

Fuglenes reder kan være et problem, hvis de tilstopper nedløbsrør, tagrender eller ventilationsriste.

Det er især i fuglenes yngletid, at vi kommer på kollisionskurs med dem, især kan sølv- og stormmåger optræde ret aggressivt, når de har unger i reden.

Et svært problem at løse

Der er ingen tvivl om, at fuglene i vore byer er kommet for at blive. Til glæde for nogle mennesker og til irritation for andre. At rense byområder for fugleliv vil ikke blot være en urimelig dyr opgave, det vil også være en meget kortsigtet løsning, da fuglenes tilpasningsevne er formidabel, og de snart vil vandre ind på ny.

Ønsker du at gøre livet svært for måger og duer, skal du huske på, at det ikke har den store effekt, hvis tiltagene udøves på en enkelt ejendom eller parcel. Fuglene vil i så fald blot flytte over på nabohuset. Der er altså behov for meget koordinering mellem ejendomsselskaber, grundejerforeninger etc.

Den direkte bekæmpelse

Ønsker du at bekæmpe måger eller duer på din ejendom i form af nedskydning eller fjernelse af æg og unger, kræver det en tilladelse fra Skov- og Naturstyrelsen via det lokale skovdistrikt. Nordenfjords i Aalborg Kommune er det Skov- og Naturstyrelsen Vendsyssel, der tager sig af din ansøgning. Søndenfjords er det Skov- og Naturstyrelsen Himmerland, du skal gå til. Husk at det kun er personer med våbentilladelse, der må bortskyde fuglene. Endvidere skal der indhentes polititilladelse, hvis man skal skyde i byområder. Den direkte bekæmpelse ved skydning har begrænset effekt, da det kun er nogle enkelte individer man får bekæmpet. Specielt er det vanskeligt at nedskyde større mængder af duer. Når først et enkelt skud er løsnet er hele flokken opskræmt, og det vil vare længe, før der atter er en chance for at komme på skudhold.

Jagttider for de enkelte arter

Sølvmågen er den eneste af byens måger, der har en regulær jagttid. Den må jages fra 1. september til 31. januar. Stormmågen og hættemågen er begge fredet året rundt.

For duernes vedkommende gælder det, at ringduen må jages fra 1. oktober til 31. januar og tyrkerduen fra 1. november til 31. december.

Byens forvildede tamduer regnes ikke for rigtigt vilde fugle, og er således ikke omfattet af jagtloven. Tamduen er omfattet af loven om mark- og vejfred og må ud fra denne jages hele året.

Oliering og anvendelse af dummyæg

Når æggene er lagt kan man pensle, sprøjte eller dyppe dem i paraffinolie. Olien vil lukke porrerne i æggene, så disse langsomt, men sikkert, går til. Fuglene finder på et tidspunkt ud af at noget er galt og fjerner de dårlige æg og lægger et nyt kuld friske æg, og man må gentage hele processen en gang til.

Metoden er effektiv, men kræver en vedholdende gentagelse gennem flere ynglesæsoner.

En endnu bedre metode er at anvende dummyæg, altså vellignende attrapper.

Disse plastikæg fordærves ikke som de olierede, og fuglene vil derfor ruge væsentlig længere på

attrapperne - muligvis så længe at et nyt kuld opgives.

For mågernes vedkommende vil både redepladsen og magen opgives og fuglene vil søge til et andet sted.

Metoden hører under direkte bekæmpelse og kræver Skov- og Naturstyrelsens tilladelse.

Fjernelse af reden

En af de mest effektive metoder til at holde bestanden af ynglende "tagmåger" nede på er at fjerne reden, så snart denne er anlagt. Metoden kræver dog at man husker det allerede i februar – marts, hvor sæsonens problem med støjende og svinende måger endnu ikke er kommet i gang. Skal metoden virke, skal man være meget vedholdende i flere år, da måger gerne vender tilbage til tidligere redepladser. Også unger fra kolonien vil med stor sandsynlighed vende tilbage, når de efter 3 – 4 år er blevet kønsmodne.

For duernes vedkommende er metoden med at fjerne reder mindre anvendelig, da det ofte kan være svært at komme til rederne, da disse tit anlægges på nogle utilgængelige steder.

Rede af stormmåge

Stormmågen kan være en højrøstet nabo!

Bortskræmning med fugleskræmsler og lyd

At skræmme nogle af de mest mennesketilpassede fugle med diverse fugleskræmsler er en utaknemmelig opgave. Hvad enten man anvender modeller af rovfugle, plasticstrimler eller gammeldags menneskelignende fugleskræmsler vil de fleste måger og duer efterhånden vænne sig til den nye installation, og effekten vil derfor være minimal.

Anvendelse af skræmmelyde er muligvis mere effektiv end ovenstående, men metoden har også sine begrænsninger. Selvom afspilning af rovfuglelyde eller lyden af en måge i nød har vist sig brugbar over for sølvmåger, er der eksempler på at mågerne efter et stykke tid ikke længere reagerer på lydene. Hvis denne metode anvendes er det vigtigt, at lydene ikke optræder regelmæssigt. Der er udviklet teknologi med tilfældig afspilning af skræmmelyde, det er dog en relativ dyr teknik, der anvendes i disse installationer. Det skal påpeges, at metoden ikke må anvendes over for ynglende måger, da den er i strid med EU's fuglebeskyttelsesdirektiv, der forbyder anvendelse af skræmmelyde mod fugle på yngleplads. At anvende skræmmelyde i de tilfælde hvor det er mågernes støjende adfærd, der er problemet, giver ingen mening.

Både sølvmågen og her stormmågen kan udvise en aggressiv adfærd i yngletiden

Fysiske forhindringer

Som alternativ til den direkte bekæmpelse er det muligt at foretage nogle forebyggende indgreb, så ens bolig ikke er så attraktiv som redeplads for de store måger eller for tamduerne.

Storm- og sølvmåger foretrækker at yngle på flade tage. Dette menneskeskabte landskab kan direkte sammenlignes med de små holme og øer ude i Limfjorden, der er mågernes naturlige ynglepladser. Ved anlæggelse af nybyggeri i kystnære områder kan man tage hensyn til dette forhold og give tagkonstruktioner en hældning på 25 grader eller mere. Dette vil gøre det mindre attraktivt for mågerne at flytte ind på taget.

På de flade tage placerer mågerne gerne deres rede i læ bag et fremspring eller en skorsten. Her kan man anvende såkaldte "fuglepigge" eller udspændte stålwirer, der forhindrer fuglene i at komme til de gode steder.

Både måger og duer kan yngle på afsatser og gesimser, der for os andre er svært tilgængelige. Det betyder at anbringelse af de fysiske forhindringer er besværligt og i mange tilfælde forbundet med store økonomiske omkostninger.

En meget anvendt metode mod både måger og duer er udspænding af net. Denne metode går sjældent hånd i hånd med den arkitektoniske skønhed på den pågældende bygning, men kan

Fuglepigge kan være effektive ved rigtig montering

være en nødvendig foranstaltning, hvis man ikke vil have især duereder på sin altan.

En af de nyeste metoder er at udspænde et strømførende tråd på gesimser og lignende steder. Det vil forhindre fuglene i at slå sig ned her. De vilde tamduer yngler gerne på lofter og inde i bygninger, hvilket kan skabe store problemer, eftersom blot et enkelt duepar kan svine helt ubeskriveligt og hurtigt vil skabe en yderst uhygiejnisk situation. Det er derfor vigtigt løbende at holde øje med tilstanden af tagkonstruktioner, så utilsigtede adgangshuller som for eksempel knuste tagvinduer hurtigt kan lukkes.

Foranstaltning mod duer ved hjælp af net

Sølv- og stormmåger ynder at anlægge kolonier på industribygninger med fladt tag

Mange steder kan det af hygiejniske grunde være nødvendigt at opsætte spærringforanstaltninger, der forhindrer måger eller duer at sætte sig

På flade tage kan redemateriale og føderester skabe problemer i form af tilstoppede afløb og udluftningskanaler

En BirdGard er et akustisk fugleskræmsel. Installationen afspiller på tilfældige tidspunkter lyden af en måge i nød. Ved hjælp af fire kraftige højttalere spredes lyden over et stort areal

Enkelte steder indfanges duer v.h.a. fælder. Her ses en duefælde under Limfjordsbroen

Ekskrementer og døde fugle kan være smittekilde for salmonella og andre sygdomme

Fuglepigge er effektive, men vil i nogle tilfælde skæmme de bygninger, hvor foranstaltningen tages i brug

Et alternativ til fuglepigge er det såkaldte DuElsystem, der i princippet fungerer som et elektrisk markhegn

På flade tage med ovenlysvinduer kan mågernes ekskrementer være til stor gene

Det akustiske fugleskræmsel BirdGuard opsat på fladt tag for at holde stormmåger væk

Måger og duer i byen - hvordan kan jeg kende de enkelte arter?

Selvom både måger og duer ved første øjekast indbyrdes kan ligne hinanden, så er en måge ikke bare en måge, ligesom en due heller ikke blot er en due. Selv om de enkelte artsgrupper har mange fællestræk, er der alligevel markante forskelle de enkelte arter imellem.

Det er ikke alle måger og duer, der er redebyggere på bygninger, de søger kun ind til byområderne for at søge føde. Disse daglige gæster kan og vil kommunen ikke gå ind og regulere, da vi jo ikke ved, hvorfra de kommer, men kun opfordre til, at man som borger begrænser mulighederne for, at der er noget føde at komme ind til byen efter, så fuglene bliver ude i oplandet, hvor de hører naturligt hjemme.

Da det som sagt kan være svært at se forskel på de forskellige måger og duer, har vi efterfølgende lavet en kort præsentation af de arter, som du almindeligvis vil kunne støde på i byerne.

Sølvmågen

(*Larus argentatus*)

Med et vingefang på næsten halvanden meter er sølvmågen en af vores største måger. Den voksne sølvmåge er nem at kende med sin grå ryg og det kraftige gule næb med en rød plet. De gråbrune plettede ungfugle er straks vanskeligere at bestemme i forhold til andre store måger. Den grå ryg får fuglene først i deres anden vinterdragt.

Sølvmågen er en almindelig ynglefugl langs vore kyster. Omkring år 1900 var sølvmågen en sjælden fugl. I dag tæller bestanden 55.000 – 58.000 par sølvmåger. Fra naturens side er sølvmågen kystens skraldemand – en egenskab der op gennem 1900-tallet fik bestanden til at eksplodere i takt med vores etablering af store åbne lossepladser.

Føde

Sølvmågen er ikke nogen kostforagter, den er stort set altædende. I store flokke opsøger den fiskerihavne for at æde fiskeaffald, men også hele fisk af en betragtelig størrelse glider ned. I sommerhalvåret æder den meget gerne fugle-

unger. Selv andre sølvmågeunger kan risikere at ende i maven på den forslugne måge. Ellers står menuen på muslinger, ådsler og affald.

Yngleforhold

Sølvmåger danner par for livet. De yngler første gang, når de er 3 – 4 år. Sølvmågen får kun ét kuld om året. Reden anlægges på jorden, gerne på beskyttede øer og holme, hvor naturlige fjender

Ung sølvmåge

som for eksempel ræven ikke kan komme til æg og unger. De seneste 30 år er det blevet mere og mere almindeligt for sølvmågen, at yngle i byernes menneskeskabte klippelandskaber.

Sidst i april lægges typisk tre æg, men man kan ofte se reder med blot et eller to æg, da æggene er eftertragtede både blandt andre måger samt krager. Forældrefluglene skiftes til at ruge.

Sølvmågeunger i rede på strandeng

Efter ca. en måned klækkes æggene.

Ungerne bliver i eller ved reden i hen mod 40 dage, før de begiver sig ud i verden.

Fra kystfugl til byboer

Sølvmågen kan være en fascinerende fugl at se på, men mange mennesker er ikke meget for at have den som nabo. I yngletiden kan sølvmågen være meget støjende, og når der kommer unger i reden kan den voksne måge udvise aggression overfor indtrængende fredsforstyrrelere.

At sølvmågerne har indtaget byerne, er der flere forklaringer på. I byen kan mågerne finde en mængde egnede redepladser. Det vil typisk være på tage og udhæng, hvor der er fred for ræve og andre rovdyr. Dette giver en langt større ynglesucces end ude i den "rigtige natur". En anden grund til at mågerne kommer til byen, er et alsidigt udbud af føde i form af affald. Det er dog ikke alle byens måger, der også yngler i herinde. Byen besøges også af måger, der kommer langvejs fra for at fouragere. Det modsatte gør sig også gældende; at byens måger søger føde langt fra redepladsen. Sølvmågens aktionsradius kan være på adskillige kilometer.

Sølvmågen foretrækker at yngle i kolonier, så hvis først ét par slår sig ned på en egnet yngleplads, er der stor chance for, at flere følger trop. Fuglene vender som regel tilbage til samme ynglelokalitet år efter år

Stormmågen

(*Larus canus*)

Ved første øjekast kan stormmågen let forveksles med sølvmågen, men ser man nærmere efter, adskiller den sig på de gule ben og det meget mindre næb, der mangler sølvmågens karakteristiske røde plet. Stormmågen er desuden væsentligt mindre med et vingefang på lige godt en meter. Som hos sølvmågen er ungfuglene vanskelige at kende fra andre måger.

Stormmågen er en almindelig ynglefugl langs alle vore kyster. På baggrund af Dansk Ornitologisk Forenings landsdækkende kortlægning af danske ynglefugle i 1993 – 96 er bestanden af stormmåge opgjort til 25.000 – 30.000 ynglepar.

Føde

Stormmågen er næsten altædende og opsøger gerne menneskelig bebyggelse for at redde sig husholdningsaffald og andet spiseligt. Her ud over tager den en del insekter, regnorme samt fisk og muslinger. De nordskandinaviske stormmåger, der yngler i fjeldområderne, har også en hel del bær på menuen. Forår og sommer tager stormmågen gerne æg og unger fra andre fugle.

Yngleforhold

Stormmågen yngler første gang når den er mellem 2 og 4 år gammel. Som regel danner stormmåger par for livet. I lighed med vore andre mågearter får stormmågen kun ét kuld om året. Hvad angår redebygning adskiller stormmågen sig fra de fleste andre måger. Dens valg af redested er yderst varieret. Langt de fleste stormmåger anbringer deres rede på jorden ude på små øer og holme, men nogle fugle bygger re-

Stormmåge i vinterdragt

den på hustage. Mange af de stormmåger, der yngler i byområder, slår sig typisk ned på store bygninger med fladt tag. I Aalborgområdet er der således ynglende stormmåger i Aalborg Øst's industrikvarter og i City Syd. Man kan også finde stormmågereder i træer eller mere særprægede steder som på maskiner i grusgrave o.l. Parret skiftes til at ruge på de typisk tre æg, der klækkes efter ca. 4 uger. Efter klækningen går der 5 uger før stormmågeungerne er flyvefærdige.

Stormmågen er en trækfugl

Fra august til november trækker størsteparten af de danske stormmåger til det sydvestlige Europa for at overvintre. På den måde bliver der plads til de nordskandinaviske stormmåger her i landet. Når vintergæsterne trækker nordpå fra midten af marts vender "vore egne" stormmåger næbbet hjemad, og i april er der atter liv i ynglekolonierne, hvad enten det drejer sig om holmene i Limfjorden eller på byens flade tage.

Hættemågen

(*Larus ridibundus*)

Med 150.000 ynglepar er hættemågen både vores talrigeste og mest udbredte måge.

Hættemågen yngler i kolonier fra helt ned til 5 par i mindre søer til 25.000 par ude på Fruens Holm vest for Egholm.

I sommerdragten, der anlægges i starten af marts, er den voksne hættemåge umiskendelig med sin chokoladebrune hætte og de mørkerøde ben og næb. I vinterdragten er hættten udskiftet med en mørk øreplet og en svagt markeret streg over øjet. Hættemågen er noget mindre og mere spinkel end stormmågen, selvom vingefanget er næsten ligeså stort.

Føde

I yngletiden udgør insekter en væsentlig del af hættemågens føde, ellers er den, i lighed med de øvrige arter, stort set altædende. Den spiser gerne affald eller kaster sig ivrigt over brød til-tænkt vore parkers ænder. Den kan også fange småfisk og krebsdyr. Store flokke af hættemåger ses ofte spankulere rundt på marker efter regnorm.

Yngleforhold

Hættemågen er knap så tro mod sin partner som stormmåge og sølvmåge. Det hænder at et par yngler sammen flere år i træk, men normalt varer ægteskabet kun en enkelt sæson. Sidst i april lægges 2-3 æg i reden. Parret er fælles om udrugningen. Efter ca. 24 dage kommer de små prikkede lysebrune dununger ud. Herefter går det stærkt; ungerne er flyvefærdige efter 5-6 uger.

Fra hættemågekolonien i Østerådalen

Kolonier yder beskyttelse

Hættemågerne yngler ikke inde i byerne. De lægger derimod ofte deres kolonier i udkanten af rørskove i større søer. Her ligger de godt beskyttet mod de landlevende fjender og dét, at mågerne lever tæt sammen i en koloni, gør livet besværligt for fugle som rørhøg, krage og andre, der gerne vil tage hættemågens æg og unger. Med de mange fugle i og omkring kolonien er det svært for rovfuglene at komme til. Det kommer ikke kun hættemågerne selv til gode. En lang række vandfugle som lappedykkere, ænder, vandhøns og terner nyder godt af de vagtsomme larmende måger og yngler ofte i eller i umiddelbar nærhed af mågekolonien.

Ung hættemåge. I baggrunden ses en ung stormmåge

Hættemåge i vinterdragt

Tamduen/klippeduen

(*Columba livia*)

Tamduen nedstammer fra den vilde klippedue. Navnet tamdue er måske lidt misvisende, da de store dueflokke i byerne godt kan betragtes som vilde fugle. Hvor tidligt mennesket tæmmede klippeduen vides ikke præcist, men man mener at de første duer blev gjort til husdyr i Middelhavsegnene for omkring 5.000 år siden. Den forvildede tamdue er udbredt over store dele af verden fra New Zealand til Nordamerika.

Tamduen varierer meget i dragten fra helt hvid til næsten sort med alle mulige brogede farvevariationer ind i mellem. Blandt størstedelen af tamduerne kan man stadig se trækkene fra den vilde forfader – klippeduen. I denne dragt er duen grålig med sorte vingebånd, hvid overgump samt et markant metalskinnende felt på siden af halsen, der changerer i grønne nuancer.

Bestanden af forvildede tamduer er ikke gjort op, men arten er yderst talrig i alle store byer.

Tamduer på menneskeskabt klippehylde

Føde

Tamduen lever udelukkende af planteføde som korn, frø og grønne skud af en lang række planter. Mange planteædende fugle fodrer deres unger med insekter. Dette gælder ikke for duer,

der danner et osteagtigt sekret kaldet duemælk. Duemælken gylpes op til ungerne indtil disse er store nok til selv at fordøje planteføde. Denne specialisering giver de voksne duer den fordel, at de ikke er afhængige af insektfangst, og er

Tamduerne samles ofte i store flokke på havnens siloer o.l.

sandsynligvis årsagen til at duernes ynglesæson strækker sig over længere tid end de fleste andre fugles.

Yngleforhold

Tamduen bliver lynhurtigt kønsmoden. Allerede som 6 måneder gammel er den i stand til at lægge sit første kuld æg. Tamduen kan i ekstreme tilfælde få op til 9 kuld på én ynglesæson. Kuldet er altid på to æg, der udrugetes i fællesskab af magerne. Æggene klækkes efter 17 dage og i løbet af godt en måned er ungerne klar til at flyve fra reden.

Et storbyfænomen

Tamduen er en udpræget byfugl. I byerne kan duerne finde gode redepladser i det menneskabte klippelandskab. Kombinationen af rigelig føde og fraværet af naturlige fjender, gør at duerne stortrives med en kolossal bestandsvækst til følge. Tamduen er den eneste af byens duer, der forekommer i store flokke hele året rundt. De øvrige duearter er kun i flok i træktiden og optræder da ude i det åbne landskab eller i parker og skove.

Tamduen findes i mange varianter

Ringduen

(*Columba palumbus*)

Ringduen kaldes også for skovdue. Selvom den også yngler i skoven er betegnelsen ikke helt dækkende, da ringduen stort set er udbredt overalt, hvis der er blot et enkelt træ, hvori den kan bygge sin rede. Ringduen er vor almindeligste due med en anslået ynglebestand på omkring 300.000 fugle.

Ringduen er en relativ stor due med et vingefang på op til 77 cm. Dens store hvide halsplet samt et bredt vidt tværbånd på vingen, der kan ses når den flyver, er markante kendetegn. De unge ringduer mangler den hvide halsplet.

Ringduen har en meget markant territorieflugt, hvor hannen stiger til vejrs og slår vingerne sammen med et højt smæld. Herefter daler han på stive vinger i en bue nedad, for så at gentage hele ritualet forfra.

Føde

De bylevende ringduer er næsten altædende. Ellers udgøres føden af mange forskellige former for planteføde. Ringduen er meget glad for olden – d.v.s. frugter fra bøg og eg, derfor ser man ofte store dueflokke søge føde på skovbunden om efteråret. Ringduen kan også tage larver, orm og

I flugten ses et karakteristisk hvidt vingebånd

snegle. Ligesom hos de andre af vore duearter fodres ungerne med duemælk (se under tamduen).

Yngleforhold

For det meste indgår ringduer et nyt parforhold når ynglesæsonen står for døren. Enkelte standfugle kan dog have den samme mage flere år i træk. Ringduen yngler året efter den selv er kommet til verden.

Ringduen yngler altid i træer aldrig i eller på byg-

ninger. Den ikke særligt imponerende rede placeres gerne højt oppe i et træ. Reden er ofte så sjusket, at man kan se æggene nedefra gennem den tynde konstruktion af kviste. I milde forår kan æglægningen ske tidligt, men ellers er det typisk fra slutningen af april. Yngletiden kan strække sig helt hen på efteråret.

Ringdue på rede

Parret skiftes til at ruge og æggene klækkes efter 17 dage. Efter godt en måned er ungerne klar til at flyve fra reden. Et ringduepar får 2-3 kuld årligt.

Trækfugle og vintergæster.

Omkring halvdelen af vore ringduer trækker til det sydvestlige Europa for at tilbringe vinteren der. Til gengæld gæstes vi af ringduer i store tal, der kommer hertil fra det nordlige Skandinavien. Mange af disse gæster fortsætter dog sydpå og optræder kun forår og efterår, når trækket mod henholdsvis nord eller syd sætter ind. En del af de skandinaviske fugle bliver dog hos os vinteren igennem.

Den nordjyske rekord for artens efterårstræk finder du i Aalborg Kommune. Den 25. oktober 2006 trækker ikke færre end 18.150 ringduer mod syd ved Nordmandshage på under syv timer.

Ringduen finder det meste af sin føde på jorden

Tyrkerduen

(*Streptopelia decaocto*)

Tyrkerduen er oprindeligt hjemmehørende fra det østligste Iran og helt over østpå til Koreahalvøen. Den begyndte at invadere Europa i begyndelsen af 1900-tallet. I Danmark er tyrkerduen således en forholdsvis ny fugl; den ynglede første gang i Jylland i 1950. Omkring 1970 havde den bredt sig til hele landet, og er i dag en almindelig fugl med en bestand på omkring 48.000 par. Tyrkerduen foretrækker kulturlandskaber som villakvarterer og sommerhusområder, hvor dens utrættelige kurren i de tidlige morgentimer ofte bringer den på kollisionskurs med områdernes menneskelige beboere.

Føde

Størstedelen af tyrkerduens føde består af planteføde. Det kan eksempelvis være grønne plantedele, korn, agern, bog og bær. Planteføden suppleres dog gerne med larver, orm og snegle. Ligesom hos de andre af vore duearter fodres ungerne med duemælk (se under tamduen).

Yngleforhold

Tyrkerduen ligner på mange punkter ringduen, hvad angår pardannelsen. Hos begge arter kan standfuglene have samme mage flere år i træk, men mange får ofte en ny mage når ynglesæsonen står for døren.

Tyrkerduen kræver ikke så voldsomt store territorier. Ofte er der blot 30 meter mellem naboparrens reder. Tyrkerduen placerer oftest sin rede i

Tyrkerduen er et charmerende indslag i villahavens natur

et stedsegrønt træ. I meget sjældne tilfælde kan et par finde på at bygge rede på en gesims, men de foretrækker generelt at bo i træer.

Tyrkerduens ynglesæson kan strække sig fra marts til september og man kender eksempler på op til 5 kuld, det hører dog til sjældenhederne, normalt får den 2 kuld. Begge forældrefuglene ruger de to æg, der klækkes efter bare 14 dage. Efter 18 dage i reden er ungerne flyvefærdige, og forlader gerne yngleområdet kort efter.

Flokmentalitet

På trods af tyrkerduens status som standfugl, optræder arten af og til som trækfugl i mindre flokke.

Efterår og vinter samles tyrkerduer fra et større område ofte i flokke på op til 250 fugle. Disse flokke ses typisk omkring foderstoffirmaer eller lignende, hvor de kan finde spildkorn. I Aalborg har der tidligere kunnet ses store vinterflokke i området omkring Aalborg Zoo. Disse flokke er imidlertid reduceret kraftigt. Tyrkerduen er generelt gået tilbage i Aalborg de seneste 10 år.

Litteratur:

Fugle og Dyr i Nordjylland - rapporter fra Nordjysk Ornitologisk Kartotek 1990 – 2007

Diverse forfattere: The Birds of the Western Palearctic (Oxford University Press 1983)

Colin Harrison: Europas fugles reder æg og unger (GAD 1977)

Mullarney, Svensson & Zetterström: Fugle i Felten (L & R Fakta 1999)

Fjeldså, Meltofte m.fl.: Fuglene i Danmark (Gyldendal 2002)

Grell: Fuglenes Danmark (GAD 1998)

Génsbøl: Nordens Fugle (GAD 1987)

Lever: Naturalized Birds of the World (Longman Scientific & Technical 1987)

Hansen: Sølvmågen (Skarv Nature Publications 1979)

Bønløkke, Madsen, Thorup, Pedersen, Bjerrum og Rahbek: Dansk Trækfugleatlas (Rhodos 2006)

Århus Kommune: Måger i byen (2007)

Ringdue i Aalborg Midtby

Nyttige adresser:

Myndigheder:

Skov- og Naturstyrelsen, Himmerland
Moskovgård
Møldrupvej 26
9520 Skørping
Tlf: 98 39 10 14
Email: himmerland@sns.dk

Skov- og Naturstyrelsen, Vendsyssel
Sct. Laurentiivej 148
9990 Skagen
Tlf: 98 44 19 11
Email: vendsyssel@sns.dk

Nordjyllands Politi
Jyllandsgade 27
9100 Aalborg
Tlf. 96 30 14 48
E-mail: njyl@politi.dk

Firmaer, der foretager bekæmpelse:

A/S Mortalin
Ølgodvej 9 A
Aalborg NØ
Tlf: 96 31 09 31
Email: info@mortalin.dk

Chrisal
Dansk Skadedyrservice
Sdr. Aldumvej 1
8781 Stenderup
Tlf. 75 60 26 03
Email: chrisal@chrisal.dk

Dansk Skadedyrskontrol ApS
Alpedalsvej 129
6000 Kolding
Tlf: 75 50 56 13
Email: dansk@skadedyrskontrol.dk

Duebekæmperen
Klosterport 4E
8000 Århus
Tlf: 86 13 36 71
Email: insekta@email.dk

Hættemåge

Sølvmåge

Stormmåge

Teknik- og Miljøforvaltningen